

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Εισηγήτρια: Καραμπέτσου Δήμητρα

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να αναγνωρίσετε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι Σωστές και ποιες Λανθασμένες, βάζοντας δίπλα από τον αριθμό της κάθε πρότασης το γράμμα Σ αν είναι Σωστές και το γράμμα Λ αν είναι λανθασμένες:

1. Οι προσπάθειες αποκατάστασης του προσφυγικού κατά τα πρώτα χρόνια της οθωνικής περιόδου δεν προκάλεσαν αντιδράσεις.
2. Η παρουσία μορφωμένων προσφύγων σε δημόσιες θέσεις και η διάκρισή τους στην πολιτική ζωή προκάλεσαν μεγάλη δυσφορία στους άλλους Έλληνες.
3. Οι αυτόχθονες κατηγορούσαν τους ομογενείς πρόσφυγες γιατί ένιωθαν πως οι ίδιοι παραγκωνίζονταν.
4. Η συνύπαρξη του ντόπιου ελληνικού στοιχείου (αυτόχθονες) και του προσφυγικού, αλλά ομογενούς (ετερόχθονες) ήταν αρμονική.
5. Κατά τη διάρκεια της Εθνοσυνέλευσης μετά την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, το θέμα των σχέσεων αυτοχθόνων και ετεροχθόνων παρουσιάστηκε στο πολιτικό πεδίο ως διαμάχη.
6. Η κύρια κρίση μεταξύ αυτοχθόνων και ετεροχθόνων ξέσπασε τον Ιανουάριο του 1844 με την έναρξη της συζήτησης για το δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων και ειδικά για το άρθρο που καθόριζε τις προσπάθειες για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη.
7. Αφορμή της κρίσης μεταξύ αυτοχθόνων και ετεροχθόνων ήταν πρόταση που υποβλήθηκε στην Εθνοσυνέλευση και η οποία ζητούσε τη νομιμοποίηση των τελευταίων στις δημόσιες θέσεις.
8. Κατά τη διάρκεια της Εθνοσυνέλευσης απαιτήθηκε συνταγματική απαιτήθηκε συνταγματική απαγόρευση της κατάληψης δημόσιων θέσεων από τους ετερόχθονες.
9. Το ζήτημα της απομάκρυνσης των ομογενών προσφύγων από τις δημόσιες θέσεις που είχαν καταλάβει τελικά λύθηκε με συνταγματική ρύθμιση. Το θέμα της στελέχωσης του δημοσίου ρυθμίστηκε τελικά με το Β' ψήφισμα.
10. Το Β' ψήφισμα όριζε ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι μπορεί να είναι ετερόχθονες της ελληνικής επικράτειας και όσοι αγωνίστηκαν σε αυτή μέχρι το τέλος του 1827 ή ήρθαν και εγκαταστάθηκαν κατά την ίδια περίοδο.

11. Στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων- ετεροχθόνων το θέμα επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών.
12. Η άποψη των ετεροχθονιστών σχετικά με το θέμα των όρων της εκλογής των βουλευτών ήταν να συνεχιστεί η ιδιαίτερη εκπροσώπηση των εγκατεστημένων στην Ελλάδα ομογενών ως ξεχωριστών ομάδων.
13. Η άποψη των αυτοχθονιστών σχετικά με το θέμα των όρων της εκλογής των βουλευτών ήταν να ενσωματωθούν οι ομογενείς εκλογικά στις επαρχίες που ζούσαν, τερματίζοντας έτσι ένα διαχωρισμό του παρελθόντος που δεν είχε νόημα.
14. Η ρύθμιση που επικράτησε σχετικά με το θέμα των όρων της εκλογής των βουλευτών δεν ήταν τελικά συμβιβαστική, καθώς δεν επέτρεψε στους πρόσφυγες/ετερόχθονες το δικαίωμα ιδιαίτερης αντιπροσώπευσης στη Βουλή.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Τι γνωρίζετε για την παρουσία του ελληνικού στοιχείου στη Μικρά Ασία, από την αρχαιότητα έως και τις αρχές του 20ου αιώνα;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Με ποια μορφή εκδηλώθηκε η καταπιεστική τακτική της Τουρκίας απέναντι στο ελληνικό στοιχείο, στο πλαίσιο του πρώτου διωγμού;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποιοι φορείς και με ποιες πρωτοβουλίες ανέλαβαν το έργο της περίθαλψης των προσφύγων μέχρι και το 1914 και με ποιο τρόπο;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αφού μελετήσετε τις παρακάτω πηγές και με βάση τις γνώσεις σας από το σχολικό βιβλίο να εκθέσετε τους λόγους για τους οποίους η Τουρκική κυβέρνηση εξεδίωξε τους ελληνικούς πληθυσμούς από την Ανατολική Θράκη και τις ακτές της Δυτικής Μικράς Ασίας κατά τους βαλκανικούς πολέμους.

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ 1

Το 1912, στα πρόθυρα των βαλκανικών πολέμων, το ευρωπαϊκό τμήμα της Αυτοκρατορίας -η Ρούμελη- παρέμενε η πιο πλούσια οικονομικά και η πιο ανεπτυγμένη πολιτιστικά της επικράτειας. Αν εξαιρέσουμε τη Σμύρνη, όλη

η δραστηριότητα της Αυτοκρατορίας ήταν συγκεντρωμένη μεταξύ Κωνσταντινούπολης και Θεσσαλονίκης. Τέλος, την περιοχή αυτή δεν την κατοικούσαν μόνον Έλληνες, Βούλγαροι και Σέρβοι. Ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού απαρτιζότο από Τούρκους, οι οποίοι υποχρεώθηκαν να καταφύγουν στην Ανατολία. Ένα χρόνο αργότερα, το 1913, οι Ενωτικοί ως πολιτικοί ηγέτες της Αυτοκρατορίας, οι οποίοι ήταν, κατά μεγάλο μέρος, οι ίδιοι Ρουμελιώτες, είχαν χάσει ανεπιστρεπτή ολόκληρη τη Ρούμελη, με εξαίρεση την Ανατολική Θράκη έξω από την Κωνσταντινούπολη και είχαν χάσει κυρίως τη Θεσσαλονίκη, την πόλη της επανάστασής τους το 1908. Για την Αυτοκρατορία ακρωτηριασμένη από τον κύριο πνεύμονά της, επρόκειτο για χωρίς προηγούμενο καταστροφή. Επί πλέον, έχοντας απωλέσει μεγάλο μέρος του μη μουσουλμανικού πληθυσμού του, το δήθεν «οθωμανικό έθνος», αναδιπλωμένο στην Ανατολία, κατέληξε να είναι πολύ λιγότερο πολυεθνικό και περισσότερο μουσουλμανικό παρά χριστιανικό. Εξ ου και η σημασία που δόθηκε το 1914, στον πανισλαμισμό.

Αλλά σαν να μην έφθαναν όλα αυτά, στις 13 Φεβρουαρίου 1914, οι μεγάλες δυνάμεις αποφάσισαν πως τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου που ήταν στ' ανοιχτά της Μικρασιατικής ακτής και που είχαν καταληφθεί από τον ελληνικό στρατό στη διάρκεια του πρώτου βαλκανικού πολέμου, έπρεπε ν' αφαιρεθούν από την Αυτοκρατορία και να παραδοθούν στο Ελληνικό Βασίλειο. Παρά ταύτα, η Κωνσταντινούπολη θεωρούσε πως η Χίος και η Λέσβος ήταν αναπόσπαστο τμήμα της μικρασιατικής ηπείρου και αρνήθηκε να αποδεχθεί την προσάρτηση. Έτσι, το 1914, η ένταση αυξήθηκε επικίνδυνα μεταξύ της Ελλάδας και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας γύρω από το θέμα των νήσων του Ανατολικού Αιγαίου. Για να εξασφαλίσει τον έλεγχο τους, καθεμιά απ' τις δυο χώρες προσπαθούσε να κερδίσει τη ναυτική υπεροπλία.

Λίγο πριν δολοφονηθεί, τον Ιούνιο του 1913, ο πρωθυπουργός, στρατηγός Μαχμούτ Σεβκέτ πασάς δήλωνε: «Στη διάρκεια του βαλκανικού πολέμου μάθαμε να σεβόμαστε τον ελληνικό στρατό όπως και τον στόλο της ο οποίος δεν μπορεί να συγκριθεί με τον παλιό στόλο του τουρκοελληνικού πολέμου [του 1897]. Κατά τη γνώμη μου, η μεγαλύτερη υπηρεσία που πρόσφερε ο Βενιζέλος στη χώρα του ήταν να διοργανώσει τις στρατιωτικές δυνάμεις του έθνους... Θέλω να προσφέρω την ίδια υπηρεσία στη χώρα μου» (Djemal Pa-sha, *Memories of a Turkish Statesman, 1913-1919* – Αναμνήσεις ενός τούρκου πολιτικού ανδρός, 1913-1919, Νέα Υόρκη, Arno Press, 1973, σ. 67).

ΠΗΓΗ 2

Ο υπουργός ναυτικών και μέλος της τριανδρίας των Ενωτικών, Τζεμάλ πασάς έγραφε πως το 1914 «ο μοναδικός μας στόχος στη ζωή ήταν να γίνει ο στόλος μας ανώτερος από τον ελληνικό στόλο μόλις αυτό θα καθίστατο δυνατό». Το συμπέρασμά του ήταν πως δεν χωρούσε καμιά αμφιβολία πως σύντομα θα γινόταν μια αποφασιστική αναμέτρηση με την Ελλάδα.

Αυτή λοιπόν ήταν η πολιτική ατμόσφαιρα στο Αιγαίο το 1914, όταν παράλληλα με το δράμα των Τούρκων προσφύγων που κατέφευγαν στη Μικρά Ασία, εμφανίσθηκε και το πρόβλημα των Ελλήνων προσφύγων που κινούνταν προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Δ. Κιτσική, Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1280-1924), εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 1988, σσ. 185-187

ΠΗΓΗ 3

Προοίμιο των διωγμών ήταν ο εμπορικός αποκλεισμός του 1909 και του 1911. Η ατμόσφαιρα όμως άρχισε να γίνεται έντονα ανθελληνική το 1913, μετά την πτώση της «Φιλελεύθερης Ενώσεως» και την ανατροπή της κυβερνήσεως του Κιαμήλ πασά που διαδέχθηκε η δικτατορία του νεοτουρκικού κομιτάτου (Ιούνιος 1913). Το εκκρεμές θέμα της κατακυρώσεως των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου στην Ελλάδα, μετά τους Βαλκανικούς πολέμους, επιδείνωσε τις σχέσεις Ελλάδος-Τουρκίας. Η συνθήκη των Αθηνών το Νοέμβριο του 1913 δεν επέλυσε τη σχετική διαφορά. Αναφέρεται μάλιστα πως ο Τούρκος αντιπρόσωπος, διαπιστώνοντας πως η Ελλάδα ήταν ανυποχώρητη στο θέμα των νησιών, διατύπωσε την πρώτη επίσημη απειλή εναντίον της ελληνικής μειονότητας.

Οι διωγμοί άρχισαν στα τέλη του 1913 με τη βίαιη εκδίωξη των Ελλήνων της Ανατολικής Θράκης. Τον Μάιο του 1914 υπό την καθοδήγηση των Γερμανών επεκτάθηκαν οι διωγμοί και στη δυτική Μικρά Ασία. Στη θέση των Ελλήνων που ξεριζώθηκαν, εγκαταστάθηκαν μουσουλμάνοι πρόσφυγες από εδάφη που έχασε η Τουρκία στους Βαλκανικούς πολέμους. Για την εκκένωση της περιοχής, που βρίσκεται απέναντι από τα επίμαχα ελληνικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, από τον ελληνικό πληθυσμό προβλήθηκαν λόγοι στρατιωτικής άμυνας. Βέβαια το ελληνικό κράτος ήταν ακόμη ουδέτερο και ο βασιλιάς του θεωρούνταν γερμανόφιλος.

Ι.Ε.Ε., τόμ. ΙΕ', σ. 99

ΘΕΜΑ Γ2

Με βάση την αφήγηση του σχολικού εγχειριδίου και τα στοιχεία που θα αντλήσετε από τα παρακάτω παραθέματα, να αναφερθείτε: α) στους λόγους για τους οποίους το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων απέκτησε διεθνείς προεκτάσεις, β) στους λόγους για τους οποίους αντέδρασε η οθωμανική κυβέρνηση.

Μονάδες 25

ΠΗΓΗ 1

Τα δικαιώματα των ετεροχθόνων και οι διεθνείς προεκτάσεις

Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων είχε προεκτάσεις και στις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας, και τούτο από δύο πλευρές. Πρώτον από το ενδιαφέρον των «προστάτιδων» Δυνάμεων που παρακολουθούσαν όλες τις πτυχές της ελληνικής πολιτικής ζωής. Και δεύτερον από τις αντιδράσεις της οθωμανικής

αυτοκρατορίας, η οποία στη διάκριση των ετεροχθόνων σε κοινότητες ανάλογα με την επαρχία της καταγωγής τους (π.χ. Θεσσαλοί, Μακεδόνες κλπ.) και στην παραχώρηση σ' αυτούς εκλογικών δικαιωμάτων, διέβλεπε τάσεις διεκδικήσεων σε εδάφη της εκ μέρους της Ελλάδας. (...) Οι αντιπρόσωποι των Δυνάμεων συγκέντρωσαν αρχικά την προσοχή τους στον αποκλεισμό των ετεροχθόνων από τις δημόσιες θέσεις (...), ενώ από την πλευρά της η οθωμανική κυβέρνηση διατύπωσε έντονες διαμαρτυρίες για την εκλογική αντιπροσώπευση που χορηγήθηκε στους Ψαριανούς και το ενδεχόμενο να παραχωρηθούν ανάλογα δικαιώματα και στις άλλες κατηγορίες μεταναστών. Ακριβώς όμως οι οθωμανικές αντιδράσεις και οι επιπτώσεις που θα μπορούσαν να έχουν στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, οδήγησαν με τη σειρά τους και στην τοποθέτηση των ξένων Δυνάμεων απέναντι σ' αυτό το θέμα.

(...) Στις 24 Ιανουαρίου/5 Φεβρουαρίου 1844 ο οθωμανός πρεσβευτής στην Αθήνα Κ. Μουσούρος κοινοποιεί στους πρεσβευτές των τριών προστάτιδων Δυνάμεων το κείμενο μιας διακοίνωσης που επέδωσε στην ελληνική κυβέρνηση (...). Στο μακρό κείμενο της διακοίνωσης γίνεται κατ' αρχήν αναφορά στη συγκρότηση της εθνοσυνέλευσης, στην οποία παίρνουν μέρος αντιπρόσωποι Μακεδόνων, Θεσσαλών, Ηπειρωτών, Κρητών, Σαμίων, Ψαριανών, Κασσιωτών κ.ά., δηλαδή απόμων καταγομένων από περιοχές που αποτελούν τμήμα της οθωμανικής αυτοκρατορίας. (...) Και όχι μόνο η εθνοσυνέλευση, αντίθετα από ό,τι ήλπιζε η Πύλη, παραδέχτηκε την εγκυρότητα των περισσότερων πληρεξουσίων (...), αλλά η επιφορτισμένη με τη σύνταξη του συντάγματος επιτροπή επικύρωσε την β' παράγραφο του άρθρου 61 που προβλέπει την εκπροσώπηση στη βουλή των εγκατεστημένων στην Ελλάδα Ψαριανών με δύο βουλευτές. (...) Η παραχώρηση τέτοιων προνομίων, μοναδικών στην ιστορία των συνταγματικών χωρών, εκτός από τη ζημιά που συνεπάγεται σε ένα νεαρό κράτος, όπως το ελληνικό, ενδιαφέρει με τις συνέπειές της και την οθωμανική αυτοκρατορία και τις προστάτιδες Δυνάμεις και την Ευρώπη ολόκληρη που επιθυμεί την ειρήνη στην Ανατολή.

Ιωάννης Δημάκης, ό.π., σσ. 181-186.

ΠΗΓΗ 2

«Να απαγορευθεί κάθε εδαφικός προσδιορισμός»

Ανακοίνωση του βρετανού υπουργού λόρδου Aberdeen προς τον πρεσβευτή της Βρετανίας στην Αθήνα Lyons.

«Η κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας (...) θα συνιστούσε επίμονα (...) να απαγορευθεί στο μέλλον αυστηρά κάθε εδαφικός προσδιορισμός, όπως87 Θεσσαλοί, Μακεδόνες, ακόμη και Ψαριανοί, που αποδίδεται σε εποίκους εγκατεστημένους στην Ελλάδα. Θα ήταν πολύ προτιμότερο όλοι οι τέτοιοι προσδιορισμοί να συγχωνευθούν σε μια γενική και έντιμη ονομασία Έλληνες πολίτες, οι οποίοι να μπορούν να παίρνουν τις τοπικές τους διακρίσεις από τον τόπο στον οποίο εγκαταστάθηκαν. (...) Οι ιδιαίτεροι χαρακτηρισμοί έχουν

Γ. Κονδύλη & Όθωνος 1, Μαρούσι | 210 61 24 000
www.akadimos.gr | fb:@akadimos.marousi | tw:@Akadimos

πάντοτε την τάση να γεννούν ζηλοτυπίες και να υποθάλπουν πνεύμα εχθρικού ανταγωνισμού, καθώς μια αναφορά στην ιστορία μπορεί εύκολα να αποδείξει». *F.O. 32/126, fos 65-68, πηγή το βιβλίο του Ιωάν. Δημάκη, ό.π., σ. 189.*

ΑΚΑΔΗΜΟΣ